

Legnica, dnia 13 stycznia 2025 roku

V PiUS.0123.1.2025

Pan

Andrzej Hańderek

W odpowiedzi na wniosek z dnia 7 stycznia 2025r. (znak: A.0123.3.2025)
w załączeniu przesyłam zanonimizowany wyrok z uzasadnieniem ze sprawy V U
502/24.

PRZEWODNICZĄCY
V Wydziału Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych
Jacek Wilga

Do wiadomości:

Pani
Prezes Sądu Okręgowego
w Legnicy

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2024 r.

Sąd Okręgowy – V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Regina Stępień

Protokolant: Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu na rozprawie

w dniu 9 grudnia 2024 r. w Legnicy

sprawy z wniosku [REDACTED]

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział [REDACTED]

o wysokość emerytury

na skutek odwołania [REDACTED]

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział [REDACTED]

z dnia [REDACTED]

znak [REDACTED]

- I. *zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [REDACTED] z dnia [REDACTED] r. znak [REDACTED] w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy [REDACTED] prawo do przeliczenia emerytury z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz.1251) poczynając od 18 czerwca 2024 r.,*
- II. *w pozostałym zakresie odwołanie oddala,*
- III. *zasądza od strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział [REDACTED] na rzecz wnioskodawcy [REDACTED] tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 180 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.*

sędzia Regina Stępień

UZASADNIENIE

██████████ w dniu ██████████ 2024r. złożył wniosek o ponowne przeliczenie jego emerytury na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej i wypłatę wyrównania. Jako podstawę wskazał orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r. sygn.. akt SK 140/20

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy rozpoznając ten wniosek, odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawcy. W uzasadnieniu wskazał, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024 nie stanowi przesłanki do uchylenia lub zmiany decyzji i ponownego ustalenia wysokości świadczenia na podstawie art., 114 ustawy emerytalnej.

Wnioskodawca w odwołaniu od tej decyzji domagał się jej zmiany i przeliczenia jego świadczenia i wypłaty wyrównania z tego tytułu z uwzględnieniem treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie argumentując jak w skarżonej decyzji. Dodając przy tym, że wskazany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw a nadto, że jest tzw. wyrokiem zakresowym dotyczącym pominięcia prawodawczego. Tym samym wyrok ten nie skutkuje uchyleniem niekonstytucyjnego przepisu ustawy, lecz jedynie zobowiązuje ustawodawcę do uchwalenia odpowiedniej nowelizacji, usuwającej niekonstytucyjną lukę prawną. Kontrolowany przepis nie traci mocy obowiązującej ani w całości ani w części.

Sąd ustalił:

██████████ urodził się ██████████

W dniu ██████████ 2012r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach (na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej). Organ rentowy decyzją z ██████████ 2012r. odmówił mu prawa do tego świadczenia. Zaś Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z 29 listopada 2012r. sygn. akt V U 1514/12 przyznała mu prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach od ██████████ 2012r. tj. po osiągnięcia wieku emerytalnego (60 lat).

Wnioskodawca pobierał to świadczenie, które do dnia 1 stycznia 2017r. wypłacone zostało w łącznej kwocie [REDACTED]

W dniu [REDACTED] 2017r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Decyzją z [REDACTED] 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział [REDACTED] przyznał mu prawo emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego i miesiąca zgłoszenia wniosku tj. od [REDACTED] 2017r. Przy obliczeniu wysokości emerytury, zgodnie z treścią art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pomniejszył podstawę obliczenia emerytury o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur tj. o kwotę [REDACTED] zł.

Ubezpieczony w dniu [REDACTED] 2024r. złożył w ZUS Oddział [REDACTED] wniosek o przeliczenie jego emerytury w związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r. bez zastosowania przepisu art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS i wypłatę wyrównania.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2024r. sygn.. akt SK 140/20 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepis, na podstawie którego nastąpiło obniżenie podstawy obliczenia emerytury jest niezgodny z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej.

Skarżoną decyzją z [REDACTED] 2024r. organ rentowy odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawcy.

(bezsporne a nadto akta ubezpieczeniowe)

Sąd zważył:

Odwołanie jest częściowo uzasadnione.

Wprawdzie brak jest podstaw do wznowienia postępowania wobec treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r. Zgodnie bowiem z treścią 145a § 2 kodeksu postępowania administracyjnego skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie wyroku Trybunału. W tym przypadku wyrok ten nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw. Co powoduje, że przepis o którym mowa w tym wyroku nadal jest obowiązujący i zasadnie organ rentowy odmówił jego zastosowania.

Jednak należy mieć na uwadze to, że złożenia przez emeryta odwołania od decyzji o odmowie przeliczenia świadczenia (emerytury w wieku powszechnym) nakłada na sąd

obowiązek analizy zasadności stosowania rozwiązania wskazanego w art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U.2018.1270 ze zm.) zwanej dalej „ustawą emerytalną” w zakresie w jakim dotyczy osób, które przed 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 32 ustawy emerytalnej – z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (RP).

Wskazać należy, iż wnioskodawca domagał się ponownego ustalenia wysokości jego świadczenia z pominięciem regulacji z art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej i z tego tytułu wyrównania. Przepis art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że w sprawach zakończonych prawomocną decyzją, na wniosek osoby zainteresowanej lub organ rentowy z urzędu uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość

Jak wskazano wielokrotnie w orzecznictwie „specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wyraża się między innymi w tym, że związanie sądu i organu rentowego ostateczną decyzją administracyjną nie ma charakteru bezwzględego. Istnieje możliwość dokonania ponownych ustaleń warunkujących prawo lub wysokość przyznanego wcześniej świadczenia. Podstawę do tego zawiera art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U.2023.1251), który na gruncie ubezpieczeń społecznych daje podstawy do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, jeżeli zostaną spełnione warunki określone w tym przepisie (tak w wyroku SA w Gdańsku z 15.04.2020r. III A Ua 1812/19). Podobne stanowisko zawarte zostało m. in. w wyroku SA w Białymstoku 3 grudnia 2019 w sprawie III AUa 683/19.

Trzeba zaznaczyć, że ponowne ustalenie prawa do emerytury i renty w trybie art. 114 ustawy opiera się też po części na dominującym w orzecznictwie poglądzie, że decyzja rentowa nie ma przymiotu powagi rzeczy osądzonej (por. wyroki SN: z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, LEX nr 537030; z dnia z dnia 12 stycznia 2001 r., II UKN 182/00, OSNAPiUS 2002, Nr 17, poz. 419 i z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 79/00, OSNAPiUS 2002, Nr 13, poz. 317 oraz postanowienie SN z dnia 24 marca 2003 r., II UK 393/02, OSNPUSiSP 2004, Nr 9, poz. 163), co oznacza, że np. organ rentowy może podważyć swoją błędną decyzję przyznającą świadczenie "nabyte", pomimo niespełnienia ustawowych warunków powstania uprawnień do emerytury lub renty, a zainteresowany ponownie wystąpić z wnioskiem o to samo świadczenie,

którego poprzednio mu odmówiono, jeżeli powołano się na nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji mające wpływ na ustalenie uprawnień ubezpieczeniowych.

W tej sprawie ZUS żądanie wnioskodawcy w związku z wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 4 czerwca 2024r. rozpoznał nieprawidłowo. ZUS jako profesjonalny organ zajmujący się ustalaniem prawa do świadczeń emerytalnych i ich wysokości powinien szerzej rozpatrzyć żądanie odwołującej niż tylko w zakresie art. 145a i art. 146 § 1 w zw. z art. 151 § 2 kodeksu postępowania administracyjnego. W świetle przytoczonych powyżej rozważań na tle art. 190 Konstytucji RP stwierdzić należy, że organ powinien wziąć pod uwagę każdy możliwy sposób rozpatrzenia zgłoszonego żądania, w tym przede wszystkim art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli zachodzą okoliczności wskazane w pkt 1- 6 tego przepisu.

Należy jednak podkreślić, że bezpośrednim przedmiotem postępowania jest decyzja organu rentowego, to jednak sąd ubezpieczeń społecznych wyjaśnia istotę sprawy dotyczącą prawa, zobowiązania albo roszczenia strony, co znajduje właściwe zwieńczenie w kompetencji tego sądu do oddalenia odwołania, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia. Kontrola zaskarżonej decyzji nie ogranicza się do zbadania prawidłowości kwalifikacji prawnej przyjętej przez organ rentowy, ale polega na zbadaniu materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia. W rezultacie, sąd ubezpieczeń społecznych nie jest związany błędną kwalifikacją prawną, czy wadliwym uzasadnieniem zaskarżonej decyzji.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 4 czerwca 2024r. sygn. akt SK 140/20 (nie publikowanym w Dzienniku Ustaw) orzekł, iż art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o którym mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2021r. jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP. Brak publikacji tego orzeczenia uniemożliwia jego zastosowania wprost – jednak sąd podziela argumentację Trybunału zawartą w uzasadnieniu tego orzeczenia.

Ustawa z dnia 11 maja 2012r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2012.637 – tzw. ustawa nowelizująca) została ogłoszona 6 czerwca 2012r. weszła w życie 1 stycznia 2013r. Nie wszystkie osoby objęte zakresem art. 25 ustawy emerytalnej miały możliwość świadomego ukształtowania swojej sytuacji prawnej.

Niekorzystnego obliczania podstawy wymiaru emerytury, tj. z uwzględnieniem art. 25 ust.1 b, wydłużona, półroczna *vacatio legis*, pozwoliła uniknąć jedynie tym osobom, które przed 1 stycznia 2013r. osiągnęły już wiek emerytalny wymagany przez art. 24 ustawy emerytalnej, w brzemieniu obowiązującym przed tą datą i złożyły do 31 grudnia 2012r. wniosek o wypłatę tego świadczenia. Do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej tj. do 1 stycznia 2013r. osoby te nabyły już prawo do emerytury z nowego systemu. W okresie *vacatio legis* osoby te mogły zatem złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury w wieku powszechnym na podstawie przepisów dotychczasowych i w stosunku do nich nie miał zastosowania obowiązujący dopiero od 1 stycznia 2013r. przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. To, zdaniem sądu, prowadziło do pokrzywdzenia tych ubezpieczonych, którzy powszechny wiek emerytalny osiągnęli po 1 stycznia 2013r. mając w tej dacie wymagany staż ubezpieczeniowy do nabycia emerytury w wieku powszechnym. Skoro ustawodawca zdecydował się w ustawie z 11 maja 2012r. na implementację rozwiązań przejściowych to rozwiązania te nie mogły doprowadzić do pominięcia tego kręgu ubezpieczonych, którzy prawo do emerytury wcześniejszej nabyli przed 6 czerwca 2012r. (data ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w.w. ustawy) a wiek emerytalny uzyskały po dacie wejścia w życie tej ustawy tj. po 1 stycznia 2013r.

W tym zakresie należy zwrócić uwagę, na treści art. 67 Konstytucji RP, z którego wynika, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego m.in. po osiągnięciu wieku emerytalnego. Przy czym prawo to obejmuje nie tylko zasady dostępu do świadczeń ale również zasad ustalania jego wysokości – bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Tymczasem regulacja dotycząca stosowania art. 25 ust.1b ustawy emerytalnej wprowadziła od 1 stycznia 2013r. przepis niezasadnie dyskryminujących uprawnionych ze względu na wiek.

Wobec tego sąd uznał, że osoby które prawo do emerytury wcześniejszej uzyskały przed dniem 6 czerwca 2012r. i posiadały w dacie przyznania prawa do tego świadczenia odpowiedni staż ubezpieczeniowy również do przyznania prawa do emerytury w wieku powszechnym - a ustawowy powszechny wiek emerytalny osiągnęły od 1 stycznia 2013r. - zachowują prawo do obliczenia ich emerytur na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2012r. tj. bez odliczania przy ustaleniu wysokości emerytury powszechnej pobranych wcześniej emerytur – tj. z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

W związku z powyższym sąd uznał, że wniosek ubezpieczonego o ponowne ustalenie wysokości jego emerytury według zasad wskazanych wyżej jest uzasadniony - jednak tylko od dnia złożenia wniosku tj. od 10 czerwca 2024r.

Reasumując, sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w punkcie I wyroku.

W pozostałym zakresie – ustalenia wysokości emerytury za okres poprzedzający złożenie wniosku i wypłatę wyrównania - odwołanie zostało, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalone. Sąd miał bowiem na uwadze, że w celu zagwarantowania jednolitych zasad zwrotu świadczeń należnych uprawnionym koniecznym jest wprowadzenie przez ustawodawcę odpowiednich regulacji w tym zakresie.

Regina Stępień